

Notitie

Beleid Internationale activiteiten

Wetterskip Fryslân

AB versie
maart 2005

Ben ten Brummelaar
Integraal Waterbeleid

Inhoudsopgave

0.	Samenvatting	3
1.	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Doel	5
2.	Meerwaarde Internationale samenwerking	5
3.	Stand van zaken lopende projecten Wetterskip Fryslân	6
3.1	Categorie I EU (Interreg) projecten	7
3.2	Categorie II projecten met kennisuitwisseling centraal	7
3.3	Categorie III projecten met kennisoverdracht centraal	8
3.4	Experts databanken	8
4.	Samenwerkingsorganisaties	9
5.	Voorstellen voor Beleid	9
5.1	Categorie I EU (Interreg) projecten	9
5.2	Categorie II (kennisuitwisseling) en categorie III (kennisoverdracht) projecten	10
5.2.1	Algemeen	10
5.2.2	Categorie II: kennisuitwisseling centraal	10
5.2.3	Categorie III: kennisoverdracht centraal	11
5.3	Organisatie en Communicatie	12
5.3.1	Organisatie	12
5.3.2	Communicatie	12
5.4	Financiële Aspecten/budget	12

Bijlage I: Internationale activiteiten Wetterskip Fryslân (per november 2004)

Bijlage II: Samenwerkingsorganisaties in Nederland

**Bijlage III: Letter of Intent
Between the South African Department of Water Affairs and
Forestry and the Dutch Association of Water Boards on
cooperation between water resource management institutions**

0. Samenvatting

Wetterskip Fryslân wordt meer en meer betrokken bij internationale samenwerkingsprojecten. Het Wetterskip heeft echter nog geen beleid voor deze activiteiten. Doel van deze notitie is een visie te ontwikkelen en een richting aan te geven voor het beleid op het gebied van internationale activiteiten.

Beleidsvoornemens projecten

De internationale contacten en projecten waarbij Wetterskip Fryslân is betrokken zijn op basis van de meerwaarde voor ons waterschap in een drietal categorieën onder te brengen. In tabel 1 zijn deze verschillende categorieën met hun kenmerken en bijbehorende beleidsvoornemens weergegeven.

Tabel 1. Verschillende categorieën projecten met beleidsvoornemens

Indeling projecten	Kenmerken	Contacten/ landen	Insteek beleid
Categorie I	EU (Interreg) projecten: -Financieel voordeel/ subsidies - kennisuitwisseling - versterken (lokaal) netwerken	Noordzeeregio (nu) Midden- en Oost Europa (toekomst)	- Pro-actieve opstelling op basis van eigen plannen en projecten. (IWP en strategie nota) - Evaluatie Interregprojecten in 2005 - Aansluiten/samenwerken met provincie Fryslân en FWA
Categorie II	kennisuitwisseling	Zuid-Afrika Hongarije	<i>Vervolgtraject</i> - Zuid-Afrika en Hongarije contacten verder uitbouwen. - betrokken blijven bij STOWA project Waterharmonica <i>Themagericht:</i> - 'public awareness and participation'(draagvlak verkrijgen) - 'network environment (samenwerken) - 'capacity building'(opleiding en training); - 'strategic catchment management plans' (integrale en interactieve planvorming) <i>Nieuwe projecten:</i> - focussen op FWA projecten; zolang betrokken bij Hongarije en Zuid-Afrika projecten, in principe terughoudende opstelling t.o.v. nieuwe projecten.
Categorie III	- Kennisoverdracht - Maatschappelijke verantwoordelijkheid (solidariteitsbeginsel)	Polen	<i>Vervolgtraject</i> - Polen contact verder uitbouwen <i>Nieuwe projecten</i> - in principe terughoudende opstelling - per geval bekijken met aandacht voor andere partners in regio (vooral FWA) en beschikbare capaciteit

Bestuurlijke afstemming

De bestuurlijke afstemming verloopt via het Portefeuillehoudersoverleg.

Met het oog op een adequate interne afstemming worden relevante organisatieonderdelen van Wetterskip Fryslân eventueel bij dit Portefeuilleoverleg betrokken.

Coördinator

Er wordt een coördinator internationale samenwerking aangesteld die een coördinerende rol zal vervullen. De projecten worden dus niet direct gekoppeld aan de coördinator, maar aan projectleiders bij de betrokken afdelingen.

Voor de tijdsbesteding van de coördinator wordt voorlopig 0,2 fte (gemiddeld één dag per week) gereserveerd. Dit betekent echter niet dat extra formatie nodig is maar dat 0,2 fte van een bestaande functie hiervoor wordt ingezet.

Speciaal Budget.

Hoewel ieder project zijn eigen projectplan heeft met eigen budget is het gewenst voor de (coördinerende) internationale activiteiten jaarlijks over een gelimiteerd budget te beschikken. Dit budget o.a. is bedoeld voor:

- concreter maken en starten samenwerkingsprojecten;
- reis- en verblijfkosten;
- onkostenvergoedingen;
- kosten communicatiemateriaal.

Voor 2005 is hiervoor op de begroting al € 10.000 opgenomen.

Projectgebonden kosten en projectgebonden mensuren komen dus niet ten laste van deze € 25.000, maar ten laste van het betreffende project.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Steeds meer gemeenten, waterleidingbedrijven en waterschappen zijn betrokken bij internationale samenwerkingsprojecten. Ook Wetterskip Fryslân is betrokken bij een aantal projecten en verkenningen naar projecten in het buitenland. Ook zien we dat de EU door allerlei richtlijnen een steeds groter wordende invloed op het functioneren van de waterschappen krijgt. Steeds vaker doen organisaties zoals de Friese Water Alliantie (FWA) en de Unie van Waterschappen (UvW) een beroep op ons waterschap om een bijdrage te leveren aan internationale projecten. Wetterskip Fryslân heeft hier echter nog geen beleid voor en heeft meestal ad hoc gereageerd.

In een workshop van de Unie van Waterschappen (Waterschappen en internationale samenwerking, november 2003) kwam naar voren dat internationale samenwerking door het relatief vrijblijvende karakter vaak een onderwerp is dat naast het normale werk wordt opgepakt en vooral gedragen wordt door het enthousiasme van medewerkers. Dat vormt daarmee tegelijkertijd een risico voor de draagkracht binnen de organisatie, continuïteit en capaciteit. Het is daarom van belang dat internationale samenwerking verankerd is binnen de organisatie. Overwegingen daarbij kunnen zijn:

- waterschappen als kennisinstelling, (zeker op gebied van institutionele ontwikkelingen en integraal waterbeheer); kennis halen en brengen;
- capaciteitsontwikkeling medewerkers, persoonlijke ontplooiing en betrokkenheid;
- maatschappelijk verantwoord ondernemen, ondersteunen van minder bedeelde partnerorganisaties;
- het genereren van (een basis) EU financiering, die internationale partnerschappen als voorwaarde stelt.

Het is dan ook gewenst een beleidslijn te ontwikkelen voor onze internationale contacten en projecten. Daarom is deze notitie opgesteld.

1.2 Doel

Doel van deze notitie is een visie te ontwikkelen en een koers aan te geven voor het beleid op het gebied van internationale samenwerking.

2. Meerwaarde internationale samenwerking

Waarom zouden we (los van de solidariteitsgedachte) aan internationale samenwerkingsprojecten willen deelnemen?

Wat levert het ons op?

Er is over het algemeen sprake van een positieve spin-off op een aantal terreinen.

Kennisuitwisseling

Internationale projecten/contacten bieden een uitstekend platform voor wederzijdse kennisuitwisseling. Naast juridische, technische, en inhoudelijke aspecten kunnen wij zeker op het gebied van draagvlakverbreding en vergroten van betrokkenheid nog het een en ander leren.

Extra financiering

Door het verkrijgen van aanzienlijke EU(Interreg) financiering, waarbij het vormen van internationale partnerschappen meestal een voorwaarde is, kan beleid versterkt en versneld uitgevoerd worden.

Europese regelgeving

Interregprojecten bieden uitstekende mogelijkheden kennis en ervaring op te doen met de uitvoering van Europese regelgeving.(Europese Kaderrichtlijn).

Innovatie projecten

Via EU/Interregprojecten kan innovatieonderzoek uitgetoetst worden, waarbij extra kosten en risico's in feite worden afgedekt door (Europese) subsidies.

Denk hierbij aan ervaring opdoen met nieuwe vraagstukken op zowel technologisch gebied (o.a. decentraal zuiveren) als sociaal (o.a. draagvlak vergroting) en economisch gebied (o.a. kost-effectiviteit van zuiveringsprocessen).

Daarnaast komt voor ons waterschap op het gebied van technologische innovatie een impuls op de betreffende benchmark zeker van pas.

Imago waterschap

Het op gepaste wijze, met eigen expertise en middelen, willen bijdragen aan maatschappelijke betrokkenheid kan een positieve invloed hebben op het imago van het waterschap. Hieraan zijn natuurlijk grenzen. Primair liggen de verantwoordelijkheden bij het waterbeheer in de eigen regio.

Netwerken en samenwerken

Bij internationale projecten (vooral bij EU projecten) wordt vaak samen gewerkt met regionale (Friese) partners. Het gezamenlijk "internationaal opereren" heeft een positieve invloed op de verstandhouding en de samenwerking met onze regionale partners.

Capaciteitsontwikkeling medewerkers

Internationale projecten/contacten hebben een inspirerende en verrijkende werking op de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de betrokken medewerkers. Voor de betrokken medewerkers zijn deze contacten de "krenten in de pap".

Landbouw

De komende jaren gaat het Europese landbouwbeleid grondig veranderen. Met mogelijkheden om via het landbouwbeleid meer Europese subsidies te verkrijgen voor waterhuishoudkundige projecten.

Door hier, in navolging van de provincie Fryslân, op in te spelen en deel te nemen aan EU projecten heeft het waterschap extra kansen waterhuishoudkundige problemen aan pakken.

Wat hebben we te bieden?

Specifieke inbreng van de waterschappen is vooral zinvol, als het gaat om kennisoverdracht en vormgeven aan organisaties, die verantwoordelijk zijn of worden voor regionaal waterbeheer en daarvoor over financieel en bestuurlijk draagvlak moeten beschikken. Dit speelt nadrukkelijk in bijvoorbeeld de nieuwe toetredende landen van de EU en ook in Zuid Afrika: *Een transitie van centraal georganiseerd waterbeheer naar decentralisatie van het waterbeheer.*

Ook op het gebied van planvorming, uitvoering en samenwerking heeft het regionale waterbeheer in ontwikkelingslanden, maar ook in Midden- en Oost-Europa zeker nog behoefte aan expertise van Nederlandse waterschappen. Het gaat daarbij o.a. om aspecten van integrale planvorming, onderhoudstechnieken, (kleinschalige) afvalwaterzuiveringconcepten (IBA's), Europese Kader Richtlijn Water en samenwerking met andere organisaties.

Bovendien is binnen ons waterschap aantal medewerkers werkzaam met ruime internationale ervaring. Niet alleen op inhoudelijk terreinen maar zeker ook op het gebied van wonen en werken in andere culturen. (De praktijk heeft geleerd dat het kunnen omgaan met andere culturen een der risicofactoren voor het welslagen van een project is).

Daarnaast ziet de provincie Fryslân ons waterschap als een belangrijke partner bij haar internationale contacten en projecten. Want Wetterskip Fryslân:

- heeft een unieke kenniservaring in het Friese palet;
- is een belangrijke partner bij het realiseren van demo's;
- heeft waardevolle adviezen voor buitenlandse partners.

3. Stand van zaken lopende projecten Wetterskip Fryslân

Op dit moment is Wetterskip Fryslân betrokken bij een aantal internationale projecten/contacten die voor het merendeel al voor de fusie (dus voor 2004) geïnitieerd zijn. Deze projecten zijn op basis van de meerwaarde voor ons waterschap grofweg in een drietal categorieën onder te brengen.

Hieronder volgt een korte toelichting, bijlage 1 geeft een uitgebreide beschrijving van de stand van zaken van deze projecten per november 2004.

3.1 Categorie I: EU (Interreg)-Projecten

Karakteristieken van deze projecten:

- Leveren aanzienlijk financieel voordeel op via subsidies waardoor projecten gebaseerd op (provinciaal) beleid, die al op de plank lagen, via deze Interreg-projecten een stevige impuls krijgen.
- Er is sprake van een substantiële kennisuitwisseling, o.a. op gebied van Europese beleids- en regelgeving (onder andere Europese Kaderrichtlijn Water) en innovatieve ontwikkelingen;
- Biedt mogelijkheden om samenwerken/netwerken met locale/regionale partners (o.a. gemeenten en provincie) aanzienlijk te verbeteren.

Het Interreg III programma is een initiatief van de Europese Commissie en onderdeel van de Europese structuurfondsen. Het programma heeft als doel gebiedsgerichte samenwerking tussen verschillende partijen in verschillende landen te stimuleren.

Wetterskip Fryslân is, in samenwerking met de provincie Fryslân (veelal leadpartner) en de Friese Water Alliantie, direct betrokken bij een viertal Interreg-projecten (en betrokken bij twee voorstellen). In bijlage 1 zijn deze Interreg IIIB-projecten uitvoerig beschreven. In deze projecten wordt samen met andere regionale organisaties (provincies, gemeenten) samen gewerkt met organisaties uit diverse landen uit de Noordzeeregio. In de toekomst zullen deze Interreg-projecten zich meer op Midden en Oost Europa richten (Interreg IV programma).

3.2 Categorie II: Projecten met kennisuitwisseling centraal

Karakteristieken van deze projecten:

- Gericht op kennisuitwisseling waarbij vooral ingezet wordt op de thema's:
 - 'public awareness and participation' (draagvlak verkrijging);
 - 'network environment' (samenwerken);
 - 'capacity building' (opleiding/training);
 - 'catchment management plans' (integrale waterbeheer plannen) met aandacht voor interactieve planvorming.

Bij deze projecten neemt de "vermaatschappelijking" van het regionale waterbeheer een zeer belangrijke plaats in. Bij het aandragen van projecten in deze categorie spelen de Friese Water Alliantie en de Unie van Waterschappen een belangrijke rol.

Het gaat in deze categorie om de volgende contacten:

- Zuid-Afrika

Voortbordurend op eerdere contacten van de Friese Water Alliantie is Wetterskip Fryslân samen met de UvW en waterschap Groot Salland (en met medefinanciering van VNG International) in 2004 een concrete verkenning opgestart naar een samenwerking met het Department of Water Affairs and Forestry (DWAF). Dit ministerie is bezig het waterbeheer in Zuid Afrika te reorganiseren van een centraal georganiseerd waterbeheer naar een decentrale organisatie. Er worden de komende jaren Catchment Management Agencies (soort waterschappen) ingesteld. In juni 2004 heeft een delegatie van DWAF een bezoek gebracht aan Wetterskip Fryslân, Groot Salland en de Unie van Waterschappen.

In oktober/november 2004 is een tegenbezoek aan Zuid-Afrika gebracht. Dit bezoek is afgesloten met het ondertekenen van een gezamenlijke Intentieverklaring. De UvW heeft deze Intentieverklaring ondertekend, ook namens waterschap Groot Salland en Wetterskip Fryslân. (Zie bijlage II).

Het is de bedoeling dat deze verkenningsfase begin 2005 een projectvoorstel voor een meerjarige samenwerking oplevert. Voor dit projectvoorstel zal (mede)financiering gezocht moeten worden.

Samenwerking lijkt goed mogelijk, met als voornaamste insteek 'kennisuitwisseling' op het gebied van:

- 'strategic catchment plans' (integrale en interactieve planvorming);
- 'public awareness and participation' (betrekken belanghebbenden en verkrijgen draagvlak);

- 'capacity building' (training/opleiding van staf en bestuur);
- 'network environment' (samenwerking met andere overheden);
- 'legislation' (wetgeving, Zuid-Afrika kent reeds een integrale waterwet).

Dit zijn actuele onderwerpen waar Wetterskip Fryslân mee aan de slag wil en daarom hierover graag met de Zuidafrikaanse partners kennis en ervaring wil uitwisselen.

- Hongarije

In nauwe samenwerking met de Unie van Waterschappen en een aantal andere waterschappen wordt gezien in hoeverre verdergaande samenwerking met waterschappen in Hongarije mogelijk is. In augustus 2004 hebben de betrokken partners, met een financiële bijdrage van VNG-International, in Hongarije een workshop gehouden om de samenwerking verder te verdiepen en in te bedden in hun organisaties.

Daar is onder meer voorgesteld dat Wetterskip Fryslân, samen met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, een samenwerking gaat starten met een aantal Hongaarse waterschappen in het stroomgebied van het Balatonmeer en het Velencemeer.

Het is de bedoeling dat deze verdieping en inbedding de komende maanden plaats zal vinden en dat eind 2004 de stand van zaken tegen het licht wordt gehouden.

Deze samenwerking richt zich op integraal watermanagement (met name integrale planvorming) in de stroomgebieden van het IJsselmeer en het Balatonmeer. Sleutelwoorden daarbij zijn kennisuitwisseling op het gebied van integrale /interactieve planvorming en met name de 'public awareness and participation' aspecten. Met andere woorden hoe betrek je belanghebbenden en hoe verkrijg je draagvlak voor je plannen. Zowel hier als daar ervaren waterschappen problemen met hun imago. Het is vaak moeilijk het belang van het waterschap en haar taken duidelijk te maken. Het is duidelijk dat de waterschappen over en weer van elkaar kunnen leren op het gebied van het betrekken van de 'buitenwereld' in bij het waterbeheer.

3.3 Categorie III: Projecten met kennisoverdracht centraal

Karakteristieken van deze projecten:

- Hoewel een zekere kennisuitwisseling plaats zal vinden, ligt het accent bij deze projecten vooral op kennisoverdracht door ons waterschap.

Deze categorie is te typeren met begrippen als maatschappelijke verantwoordelijkheid of maatschappelijke solidariteit. Deze projecten kunnen uit de hoek van de Friese Water Alliantie (FWA), NGO's of de Unie komen.

Het gaat in deze categorie om het volgende project:

- Polen

De Friese Water Alliantie (FWA) heeft contacten gelegd met een Verbond van Gemeenten in het stroomgebied van de Raba. (Raba Union). Wetterskip Fryslân is via de FWA nauw betrokken bij het specificeren van de behoefte der Poolse partners. Tijdens een missie naar Polen, in juli 2004, is aan deze samenwerking verder gestalte gegeven. Er wordt gedacht aan een samenwerkingsproject op gebied van kleinschalige afvalzuiveringen en de aanpak van verspreide lozingen en diffuse bronnen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water. Met het oog op deze richtlijn zijn de Poolse partners zeer geïnteresseerd betrokken te worden bij het Interreg-project Nolim. (zie bijlage 1).

Wetterskip Fryslân is gevraagd het programma van eisen op te stellen voor de toe te passen zuiveringswerken. Daarnaast is kennisoverdracht op gebied van operationeel management een aandachtspunt. Bedoeling is eind 2004 te starten met dit samenwerkingsproject.

3.4 Expert databanken

De Unie van Waterschappen heeft in 2003 de waterschappen gevraagd medewerkers voor te dragen voor eventuele korte inzet voor buitenlandse projecten (zgn. "vliegende brigades"). De Unie heeft hiervoor een speciale database van water experts ontworpen.

Aan dit verzoek is door het voormalig Wetterskip Fryslân voldaan door een drietal mensen hiervoor op te geven. Dit heeft overigens tot nu toe nog niet tot concrete verzoeken geleid.

Een tweede databank van experts is aanwezig bij Aqua for All. (zie ook bijlage II). Eén medewerker van ons waterschap staat hierin geregistreerd. Hierbij gaat het vooral over begeleiding en beoordeling van projecten waarbij de uitvoering ligt bij NGO's zoals ICCO, Simavi, Novib etc. In een lopend STOWA project (de Waterharmonica), waarbij wij en enkele andere waterschappen in de begeleidingscommissie zitten, is ook Aqua for All partner en zijn er contacten en projecten in ontwikkelingslanden.

4. Samenwerkingsorganisaties

In onze internationale contacten en projecten werken wij samen met organisaties zoals de Friese Water Alliantie (FWA), de Unie van Waterschappen (UvW), STOWA, Aqua for All en het Netherlands Water Partnership. (NWP). In bijlage II is een beschrijving van deze instanties gegeven.

Vooraf met de Provincie Fryslân (op het gebied van de Interregprojecten) en de Friese Water Alliantie (met projecten/contacten in alle drie de categorieën) werken wij nauw samen.

5. Voorstellen voor beleid

Gebaseerd op de vorige hoofdstukken (vooral de hoofdstukken 2 en 3) en rekening houdend met opgedane ervaringen en huidige mogelijkheden geeft dit hoofdstuk een beschrijving van de voorgestelde beleidsvoornemens. In hoofdstuk 5.1 en 5.2 is ingegaan op de vervolgtrajecten voor de huidige projecten en contacten in de drie benoemde categorieën en in hoofdstuk 5.3 en 5.4 komen respectievelijk organisatie- en financiële aspecten aan bod.

5.1 Categorie I EU (Interreg)-projecten

Eigen agenda

Omdat in deze categorie aanzienlijke financiering mogelijk is gaan we bij nieuwe EU-projecten uit van een actieve opstelling waarbij onze "eigen agenda" centraal staat. Met andere woorden, vanuit eigen planvorming voortvloeiende uit het IWBP en de op stapelstaande nieuwe strategienota gaan we kijken of er EU (Interreg) financiering mogelijk is.

Eventueel worden de lopende /geplande projecten enigszins "bijgewerkt" (inbrengen van sleutelbegrippen zoals innovatief, kennisuitwisseling, monitoring, etc) om ze voor EU financiering in aanmerking te laten komen. Het is niet de bedoeling dat speciale nieuwe projecten "bedacht" worden om in het EU programma in te passen. Dit is een tijdrovende bezigheid heeft de praktijk geleerd. Ook de in hoofdstuk 5.2 behandelde projecten (in de categorieën II en III) zullen, indien zinvol, voor EU financiering beschouwd worden.

Om input te verkrijgen voor onze actieve opstelling en zo effectief en efficiënt mogelijk met Interregprojecten te kunnen omgaan wordt in eerste helft van 2005 een evaluatie uitgevoerd van de lopende Interregprojecten.

Aansluiten bij provincie en FWA

Bij onze (nieuwe) contacten en projecten willen we nauw samen werken met (en aansluiten bij) de provincie Fryslân en de Friese Water Alliantie. Dit levert namelijk diverse voordelen op.

Immers:

- De provincie investeert in netwerken en projectmanagement en heeft als leadpartner veel administratieve en financiële expertise opgedaan bij Interreg en andere EU projecten. Met andere woorden: wij kunnen meeliften en kunnen daardoor effectievere en efficiëntere contacten en projecten realiseren;
- Door combineren van projecten kan financiering uit meerdere bronnen mogelijk worden voor uitvoering (innovatieve) waterprojecten in Fryslân (o.a. via Kompas) en breder draagvlak worden verkregen;

- Mobiliseren van kennis in Fryslân met als wisselwerking dat ook voor Wetterskip Fryslân belangrijke problemen kunnen worden opgepakt;
- De betreffende projecten passen in het gedachtegoed van de Friese Wateralliantie: voorbeeldprojecten die de Friese waterkennis op gebied van watertechnologie en waterbeheer demonstreren, met andere woorden een stukje Fryslân promotie.

5.2 Categorie II (kennisuitwisseling) en categorie III (kennisoverdracht) projecten

5.2.1 Algemeen

Algemene uitgangspunten

Voor zowel categorie II als categorie III projecten zijn een aantal algemene uitgangspunten te hanteren:

- *Bij eventuele nieuwe projecten concentreren we ons op projecten en activiteiten die aansluiten bij het gedachtegoed van de Friese Water Alliantie. We zijn immers een Fries waterschap.*
Uiteraard zal de betrokkenheid bij lopende activiteiten zoals het Waterharmonicaproject van de STOWA gewaarborgd blijven.
- Er is sprake van beschikbaar stellen van kennis, niet van geld;
- Er ligt een sterk accent op kennisuitwisseling/kennisoverdracht, inclusief ervaring, ter plekke en hier;
- Versnippering moet worden voorkomen, beter een paar onderwerpen /projecten goed dan bij meer/veel half betrokken te zijn;
- Grotere projecten worden projectmatig opgezet, zodat duidelijkheid over doel, werkwijze en inzet mensen en middelen;
- Er is een gelimiteerd jaarlijks budget;

Welke activiteiten moeten we aan denken?

Te denken is aan de volgende soorten activiteiten:

- Meewerken aan grotere, veelal langjarige (samenwerkings)projecten ("twinning"), waarbij doorgaans ook werkbezoeken worden gebracht aan het partnergebied en langer durende stages in "eigen huis" kunnen plaatsvinden;
- Kortdurende kennisuitwisseling met buitenlandse bezoekers in "eigen huis";
- Anderszins internationaal uitdragen van onze kennis en expertise (o.a. via internetsite en via presentaties op internationale manifestaties);
- Bieden van stagemogelijkheden aan mensen uit het buitenland in kader van hun (bij)scholing aan Nederlandse onderwijsinstelling. Met bijkomend voordeel dat hun product (rapport) voor het waterschap van nut kan zijn;
- Leveren van voor ons "oud" materiaal dat nog op zinvolle wijze door partners te gebruiken is.

Interessante thema's

Zoals in hoofdstuk 2 al is aangegeven zijn op het gebied van kennisuitwisseling vooral de volgende thema's voor het waterschap belangrijk:

- o 'public awareness and public participation' (draagvlak verkrijgen);
- o 'network environment' (netwerken en samenwerken);
- o 'capacity building' (opleiding/training);
- o 'catchment management plans' (integrale waterbeheer plannen), waarbij interactieve planvorming een essentiële rol speelt.

Projecten dus waarbij de "vermaatschappelijking" van het regionale waterbeheer een zeer belangrijke plaats in neemt.

5.2.2 Categorie II: kennisuitwisseling centraal.

Kennisuitwisseling is hier de rode draad. Vooral op het gebied van vermaatschappelijking en organisatie van het regionale waterbeheer. Verkrijgen van draagvlak is voor de Nederlandse waterschappen een groot vraagstuk. De mogelijke samenwerkingsprojecten in Zuid-Afrika en Hongarije (en met name in Zuid-Afrika) bieden op dit gebied dan ook interessante perspectieven voor ons waterschap.

We stellen daarom voor de bestaande contacten met Zuid-Afrika en Hongarije verder uit te bouwen en de mogelijke samenwerking te concretiseren. In concreto betekent dat voor de betreffende projecten het volgende.

Zuid-Afrika

De denkrichting bij dit samenwerkingsproject (samen met de Unie en Groot Salland) mikt op zowel in Nederland als in Zuid-Afrika een bijdrage leveren aan het "vermaatschappelijken /decentraliseren" van het waterbeheer door kennis uit te wisselen op gebied van o.a.:

- a. Strategic Catchment Plans (Integraal Water Beheer Plannen);
- b. Capacity Building; (training en opleiding bestuur en personeel);
- c. Public Participation; (draagvlak verkrijgen);
- d. Network Environment (samenwerken met andere organisaties en overheden).

In juni j.l. heeft een delegatie van het Department of Water Affairs and Forestry (DWAFF) ons een bezoek gebracht. In oktober /november 2004 is een tegenbezoek uitgevoerd. Voortbordurend op de toen afgesloten intentieverklaring schrijven de partners begin 2005 een meerjarig projectvoorstel waarin de samenwerking, de terreinen, de wijze waarop en de financiering uitvoerig wordt uitgewerkt. Voor dit projectvoorstel zal (mede) financiering gezocht moeten worden. De contacten van de FWA en de provincie Fryslân kunnen hierbij van dienst zijn.

Hongarije

Het ligt in de bedoeling dat Wetterskip Fryslân, samen met waterschap Hollands Noorderkwartier, een samenwerking gaat starten met een aantal Hongaarse waterschappen. Kerngedachte van dit samenwerkingsproject is dat Wetterskip Fryslân bij het opstellen van het nieuwe Integraal Waterbeheer Plan expliciet aandacht besteedt aan een interactief en open planvormingsproces. Dit met het doel een beter draagvlak te verkrijgen. Hiermee levert Wetterskip Fryslân een bijdrage aan de kennisuitwisseling met de betreffende Hongaarse waterschappen over 'public participation' aspecten.

Voor eind 2004 wordt de wijze waarop de aanpak van dit 'open planvormingsproces' concreet gestalte gaat krijgen verder uitgewerkt. Mogelijkheden om aan te sluiten bij het Interreg IV programma kunnen daarbij overwogen worden. In december 2004 zullen de Unie van Waterschappen en haar Hongaarse zusterorganisatie de voortgang in beeld brengen.

Mogelijke nieuwe projecten

Omdat Wetterskip Fryslân de handen vol zal hebben aan het uitwerken en eventueel uitvoeren van bovengenoemde projecten stellen we voor bij mogelijk nieuwe projecten in deze categorie een afwachtende houding aan te nemen. Concreet gezegd, zolang ons waterschap nog bezig is met de projecten in Zuid-Afrika en Hongarije wordt niet aan nieuwe projecten in deze categorie deelgenomen. Dit sluit ook goed aan bij het uitgangspunt "beter een paar projecten goed uitvoeren, dan bij veel projecten half betrokken te zijn".

5.2.3 Categorie III: kennisoverdracht centraal

De insteek bij deze categorie is kennisoverdracht door ons waterschap op basis van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid (solidariteitsgedachte).

We stellen daarom voor de bestaande contacten met Polen verder uit te bouwen en de mogelijke samenwerking te concretiseren. In concreto betekent dat:

Polen

Het is de bedoeling dat eind 2004 dit samenwerkingsproject van start kan gaan waarbij de FWA financiering zal proberen te vinden.

Hierbij gaat Wetterskip Fryslân participeren in pilot projecten waarbij kleinschalige zuiveringen worden toegepast. Via de FWA is de Nederlandse partners verzocht de 'engineering services' en 'hardware technology' te verzorgen. Ons waterschap gaat een bijdrage leveren aan het opstellen van het programma van eisen voor deze kleinschalige zuiveringsinstallaties. Met o.a aandacht voor ontwerp, onderhoud, beheer, vergunningverlening en kostenaspecten.

Daarnaast levert Wetterskip Fryslân een bijdrage aan het uitwisselen van kennis op het gebied van:

- De aanpak verspreide lozingen (o.a. IBA's) en diffuse bronnen;
- De implementatie Europese Kaderrichtlijn Water;
- Het opstellen van een Integraal WaterbeheerPlan voor het stroomgebied van de Raba rivier.

Mogelijke nieuwe projecten

Ook voor deze categorie geldt dat we voorlopig met het Polen-project de handen vol zullen hebben. Daarom stellen we voor bij mogelijk nieuwe projecten een voorzichtige houding aan te nemen. Verzoeken en voorstellen in deze categorie worden van geval tot geval bekeken met onder meer oog voor:

- De maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- in hoeverre zijn er partners in onze regio bij betrokken. Denk dan vooral aan samenwerken met de Friese Water Alliantie.
- De beschikbare capaciteit.

5.3 Organisatie en communicatie

5.3.1 Organisatie

We streven naar een heldere en eenduidige interne (project)organisatie. Dit betekent in concreto het volgende voorstel:

Bestuurlijke afstemming

De bestuurlijke afstemming verloopt via het Portefeuillehoudersoverleg.

Omdat (EU) projecten zowel centraal (in verschillende sectoren) als in de districten uitgevoerd kunnen worden is een goede afstemming noodzakelijk. Bij deze afstemming moet onder meer aandacht besteedt worden aan:

- Prioritering en keuzes projecten;
- Voorkomen versnippering van projecten;
- Capaciteitsmogelijkheden.

Daarom zullen de voor nieuwe projecten in aanmerking komende organisatieonderdelen van Wetterskip Fryslan bij dit Portefeuilleoverleg betrokken worden.

Coördinator

Er wordt een coördinator internationale samenwerking aangesteld die een coördinerende rol zal vervullen. De projecten zelf zullen door de betreffende afdelingen gedaan worden. Het reguliere management stuurt deze projecten aan. Ieder project heeft een (afdelings)projectleider. De coördinator zorgt voor afstemming tussen de projectleiders en verzorgt informatie richting bestuur en management. De coördinator legt voorstellen voor nieuwe projecten met een advies voor aan het Portefeuillehoudersoverleg.

De projecten worden dus niet direct gekoppeld aan de coördinator, maar aan projectleiders bij de betrokken afdelingen. De afdelingen (en projectleiders) trekken dus de projecten met als leidraad dat uitvoeringsgerichte projecten via de districten lopen en beleidsgeoriënteerde projecten centraal getrokken worden.

Het voorstel is om voor de tijdsbesteding van de coördinator gemiddeld 1 dag per week (0,2 fte) te reserveren. Dit betekent niet dat extra formatie nodig is maar dat 0,2 fte van een bestaande functie hiervoor wordt ingezet.

5.3.2 Communicatie

Een actueel pakket informatie- en presentatiemateriaal van het waterschap wordt beschikbaar gemaakt. Bijv. engelstalige folders en brochures, powerpointpresentaties etc.

5.4 Financiële aspecten/budget

Het is gewenst (zeker voor de categorieën II en III) jaarlijks te beschikken over een gelimiteerd budget. Dit budget is bedoeld voor:

- Concreter maken en starten samenwerkingsprojecten;
- Dekking van reis- en verblijfkosten;
- Onkostenvergoedingen;
- Kosten communicatie en cursusmateriaal;
- Deelname cursussen en congressen;
- Presentaties, contributies, specifiek informatie en cursusmateriaal;
- Eventuele inkomsten (bijv. via bijdragen van VNG International) worden bijgeboekt op dit buitenlandbudget

We stellen voor om uit te gaan van een jaarlijks budget voor het internationale beleid (exclusief de Interregprojecten). Dit budget is ondergebracht bij de begrotingspost "Representatiebudget Sectorhoofd Watersysteem en- Waterkeringenbeleid met budgetnummer 4431040.523000. Vooralnog is voor 2005 op deze begrotingspost hiervoor een bedrag van 10.000 euro gereserveerd. Het hiervoor genoemde sectorhoofd wordt budgethouder en de coördinator fungeert als inkoper.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling deze post te gebruiken voor projectgebonden kosten en projectgebonden uren. Deze beide kostenposten komen ten laste van het betreffende project. Ieder project heeft immers zijn eigen projectplan met eigen budget.

Voor de tijdsinzet van de waterschapsmedewerkers worden, voor zover daar in het kader van een samenwerkings- of uitwisselingsprogramma geen voorzieningen zijn getroffen, in principe geen kosten aan derden in rekening gebracht. Denk aan de tijdsinzet voor ontvangst van buitenlandse gasten. Uitgangspunt is dat de tijdsinzet in het buitenland doorgaans vanuit het betreffende samenwerkingsprogramma wordt betaald. (het medefinancieringsprogramma LOGO South van VNG International kent bijvoorbeeld dagvergoedingen).

De categorie I: EU (Interreg)-projecten (projecten die toch al zouden worden uitgevoerd) leveren aanzienlijk financiële voordelen op. Ter illustratie, de lopende Interregprojecten hebben de afgelopen jaren voor de Friese situatie grofweg zeker zo'n 3 miljoen euro aan subsidies opgeleverd.

De projecten in categorie II (kennisuitwisseling centraal) kunnen Wetterskip Fryslân in geringe mate geld gaan kosten. Bij deze projecten wordt namelijk meestal gebruik gemaakt van externe geldstromen. Zoals de voorbereidingen en verkenningen van de beide huidige samenwerkingsprojecten in Zuid-Afrika en Hongarije, die interessante kennis kunnen opleveren, grotendeels gefinancierd zijn door VNG International.

De projecten in categorie III (kennisoverdracht centraal) kunnen wel in zekere mate financiële gevolgen voor ons waterschap hebben. Wetterskip Fryslân is bereid in beperkte mate te investeren in het initiëren van projecten in deze categorie. Echter uitdrukkelijk met het uitgangspunt dat voor het uitvoeren van langdurige projecten in deze categorie externe financiering nodig is.

Het totaalbeeld van de financiën voor alle drie de categorieën zal echter per saldo een positief beeld opleveren. Qua financiën kunnen de voordelen van categorie I: EU (Interreg)-projecten ruim opwegen tegen de relatief lage kosten van de andere twee categorieën.

Bijlage I.

Internationale activiteiten Wetterskip Fryslân (per november 2004)

Hieronder kort op een rijtje, de stand van zaken per 1 november 2004, van de Internationale activiteiten van Wetterskip Fryslân.

Categorie I EU (Interreg) Projecten:

A. Water City International II.

Als subpartner van Leeuwarden en Sneek op het gebied van waterplannen is Wetterskip Fryslân betrokken bij dit project over stedelijk waterbeheer (zowel planvorming als uitvoeringsprojecten). De buitenlandse partners zijn Emden (Dld), Norwich, Stockton-on-Tees/Middlesbrough (GB), Gotenburg, Malmo (ZW), Odense (DK), en Skien/Porsgrunn (N). Leadpartner is de provincie Fryslân.

Het totale Friese budget in dit project, dat nog tot 2006 loopt, bedraagt ongeveer € 2,2 miljoen, waarvan € 1,1 miljoen Interreg subsidie is.

Contactpersoon bij WF: Jeannet Bijleveld (afdeling Watersysteembeheer district Noord).

B. NOLIMP.

Het interregproject NOLIMP is een samenwerking van een 6-tal landen rondom de Noordzee (Nederland, Schotland, Denemarken, Zweden, Duitsland en Noorwegen) en richt zich op de implementatie van de Kaderrichtlijn Water waarbij elke partner een uitvoeringsproject heeft. In Fryslân is voor de uitvoering van het kaderrichtlijn waterbeleid gekozen voor De Leijen. Er wordt ingezet op allerlei maatregelen om de waterkwaliteit van de Leijen te verbeteren conform de kaderrichtlijn water. Innovatieve maatregelen, publieke betrokkenheid, kennisuitwisseling, kosteneffectiviteit en monitoring staan centraal.

Leadpartner is Provincie Fryslân in nauwe samenwerking met Wetterskip Fryslân dat het grootste deel van de (uitvoerings)projecten aanstuurt. WF levert een projectcoördinator die verantwoordelijk is (lokaal) voor de planvorming, de uitvoering van projecten door de verschillende projectleiders en de afstemming met andere projecten, zowel op regionaal (o.a gemeenten en andere Regionale organisaties) als internationaal niveau.

Op dit moment zijn projecten gestart of staan op het punt opgestart te worden op het gebied van;

- Optimaliseren rwzi (online meet en regelsysteem);
- IBA's voor agrarische bedrijven;
- Zuiveringsmoerassen;
- Afkoppelen en betrekken burgers (scholieren);
- Aanpakken grote overstort;
- Uitzetten waterplanten en driehoeksmosselen in proefvakken in de Leyen;
- Visstandsbeheer
- Monitoring waterkwaliteit, ecotoxicologie, oevers, vegetatie en fauna .

Het totale project (met alle buitenlandse partners) bedraagt 7,5 miljoen euro. Voor Fryslân is een budget van 1,5 miljoen euro beschikbaar. De helft hiervan wordt gefinancierd uit Interreg-gelden. De looptijd van het project is van 2003 t/m 2005.

Contactpersoon bij WF: Machiel de Vries.(afdeling Watersysteembeheer district Zuid Oost).

C. FLOWS.

In dit project wordt naast de Nederlandse partners (de provincies Groningen, Fryslân en Flevoland, de waterschappen Hunze en Aa's, Noorderzijlvest en Zuiderzeeland) samengewerkt met partners uit Engeland, Noorwegen en Zweden.

In dit project wordt onderzoek gedaan en beleid ontwikkeld rondom het beperken van de overlast en schade door overstromingen. Het betreft een verdieping en combinatie van de thema's:

- Mapping & Modelling Flood Risks, waarvan de coördinatie bij Wetterskip Fryslân ligt;
- Public Perception/Dissemination;
- Spatial Planning & Watermanagement.

In dit project zijn belangrijke onderdelen uit het onderzoek Berging en afvoer van water ondergebracht. De totale Friese omvang bedraagt euro 800.000, - waarvan euro 400.000 subsidie wordt ontvangen. De looptijd van het project is van 2002 tot 2006.

Contactpersoon bij WF: Doutsen Krol (afdeling Integraal Waterbeleid).

D. Urban Water Cycle

Samen met de provincie Fryslân is Wetterskip Fryslân betrokken bij een recent (mei 2004) van start gegaan nieuw Interreg IIIB Project (Urban Water Cycle). Waterschap Regge en Dinkel is leadpartner en er wordt samengewerkt met partners uit Denemarken, Duitsland en Engeland.

Het project richt zich op de optimalisatie van de waterketen in stedelijk gebied. Gezocht wordt naar innovatieve oplossingen. Ook de financiële, wettelijke en organisatorische aspecten van de waterketen komen aan bod.

Vanuit Fryslân zijn (in samenwerking met de Friese Water Alliantie) drie deelprojecten ingebracht.

- Het themapark Kameleondorp in Terherne, waar gestreefd wordt naar een gesloten kringloop;
- Het afkoppelen van regenwater, saneren van overstorten en vergroten van de belevingswaarde in het stadsvernieuwingsproject de Vrijheidswijk in Leeuwarden;
- Aqualân Grou:Nazuiveren en hergebruik effluent van de rwzi in Grou door middel van een ecologisch filter in combinatie met een snoekpaaiplaats (uitvoering medio 2005).

Dit laatste deelproject wordt getrokken door ons waterschap.

De projectomvang voor de Friese component bedraagt € 1.400.000. De helft hiervan wordt door Interreg gefinancierd. De bijdrage van Wetterskip Fryslân bedraagt maximaal € 185.000.

Contactpersoon bij WF: Sybren Gerbens (afdeling Zuiveringsbeheer)

E. No regret

Samen met de provincie Fryslân is Wetterskip Fryslân betrokken bij een voorstel voor dit nieuwe Interreg IIIB Project in te dienen. De Provincie Groningen is leadpartner en er wordt samengewerkt met partners uit Denemarken, Duitsland en Schotland.

De Friese component van het project richt zich op een pilot voor efficiënter waterbeheer in de "haarvaten" van de noordelijke zandgronden (tussen Dokkum en Drachten). De gebruikers (boeren) zullen hiervoor worden benaderd en de relatie grondwater en oppervlakte water komt uitgebreid aan bod. Het is de bedoeling dat de provincie Fryslân als trekker gaat fungeren voor deze Friese component .

Bedoeling dat dit voorstel in november/december 2004 aan ons DB wordt voorgelegd en in januari 2005 bij het Interreg projectbureau wordt ingediend.

Contactpersoon WF: Roelof Veeningen (afdeling Integraal Waterbeleid).

F. Moses

Met STOWA als lead partner is Wetterskip Fryslân is betrokken bij de voorbereidingen van een voorstel voor een project over geautomatiseerde draaiboeken voor hoogwatersituaties bij de primaire waterkeringen. Verschillende waterschappen, provincies en Rijkswaterstaatsdiensten zijn hierbij betrokken.

De WF component in het totale project bedraagt € 400.000. De helft hiervan kan door Interreg gesubsidieerd worden. De WF bijdrage kan budgetneutral worden ingevuld voor de dagelijkse werkzaamheden verbonden aan de calamiteitenzorg, inclusief opleiding en oefening.

Het MT van Wetterskip Fryslân heeft in oktober 2004 ingestemd met dit voorstel. In maart 2005 wordt uitslag subsidieaanvraag verwacht.

Contactpersoon WF: Martin Bos (afdeling Integraal Waterbeleid)

G. Mopark

Wij zijn op afstand betrokken bij het Interreg project Mopark. Een project over ecotoerisme en Nationale parken (Oude Veenen).

H. EU LIFE projecten

De Friese Water Alliantie is van plan samen met Oost Europese partners en Global Nature Funds het projectvoorstel Waste water treatment Living Lakes in te dienen bij het EU LIFE Environmental subsidie programma. Het project richt zich op decentraal zuiveren, kennisuitwisseling en capacity building.

WF zou een waardevolle bijdrage kunnen leveren op gebied van expertmissies en conferenties. Een beslissing van WF om deel te nemen hoeft niet voor eind 2005/begin 2006 genomen te worden. Eind november 2004 is bekend of de aanvraag doorgaat.

Daarnaast geeft de FWA ons (met ons 'Frisian Lakes District') in overweging op termijn toe te werken naar inbreng en participatie in het netwerk Living Lakes. Dit netwerk zou waardevolle partners op kunnen leveren voor toekomstige internationale samenwerking. Als wij deze intentie hebben kunnen we dit de FWA laten weten.

I. EU IMPEL- netwerk/ projecten

IMPEL staat voor Implementation Environmental Laws in de Europese Unie. Het doel is te streven naar een gelijkwaardig handhavingniveau in de uitvoering van de milieuwetten in de Unie. IMPEL organiseert veel kennisuitwisseling en kennisoverdracht activiteiten. Een medewerker van Handhaving is twee jaar geleden in dat kader naar Finland geweest om te kijken hoe digitale handhaving daar was georganiseerd. Op dit moment worden een aantal van deze Finse zaken binnen Handhaving uitgevoerd.

Contactpersoon WF (tevens lid IMPEL-netwerk): Susanna Twickler (afdeling Handhaving)

Categorie II Projecten met kennisuitwisseling centraal:

A. Zuid-Afrika

Eind augustus 2002 is een delegatie van de Friese Water Alliantie, waar ook Wetterskip Fryslân deel van uitmaakt, onder leiding van de toenmalige gedeputeerde de heer S. Jansen, naar de wereldmilieutop in Johannesburg geweest. Onze toenmalige dijkgraaf, de heer E.H. Togtema was hierbij aanwezig.

Er zijn toen, in overleg met de heer Havekes van de Unie van Waterschappen, contacten gelegd met het Department of Water Affairs and Forestry.(DWAF). Dit ministerie is bezig het waterbeheer in Zuid-Afrika te reorganiseren in die zin dat de komende jaren Catchment Management Agencies (soort waterschappen) worden ingesteld. De heer Togtema heeft toen toegezegd dat Wetterskip Fryslân graag haar kennis en expertise beschikbaar wil stellen om te assisteren bij het instellen van een pilot Catchment Management Agency voor het stroomgebied van de Breede Rivier in de Kaap Province.

Dit heeft ertoe geleid dat m.b.v. medefinanciering van VNG International (in kader LOGO South programma ter versterking Local Government in Ontwikkelingslanden) samen met de Unie en Groot Salland in 2004 een verkenning (formuleringsfase) naar mogelijke samenwerking is opgestart. In juni 2004 heeft een delegatie van DWAF een bezoek gebracht aan Wetterskip Fryslân, Groot Salland en de Unie. De DWAF delegatie bestond uit vertegenwoordigers van hun Head Office (Pretoria), Inkomati Region en Western Cape Region.

Samenwerking lijkt mogelijk d.m.v. kennisuitwisseling op het gebied van:

- 'strategic catchment plans' (integrale planvorming);
- 'public participation' (betrekken belanghebbenden en verkrijgen draagvlak);
- 'capacity building' (training/opleiding van staf en bestuur);
- network environment' (samenwerking met andere overheden);
- legislation (wetgeving, Zuid Afrika kent reeds een integrale waterwet).

In oktober/november 2004 is een tegenbezoek aan Zuid Afrika gebracht. Dit bezoek is afgesloten met

het ondertekenen van een gezamenlijke Intentieverklaring. De UvW heeft deze Intentieverklaring ondertekend, ook namens waterschap Groot Salland en Wetterskip Fryslân. (Zie bijlage II). Het is de bedoeling dat begin 2005, als resultaat van deze formuleringsfase, een projectvoorstel voor een meerjarige samenwerking wordt gepresenteerd. Voor dit projectvoorstel zal (mede)financiering gezocht moeten worden.

Contactpersoon bij WF: Antoon Kuypers (afdeling Integraal Waterbeleid) .

B. Hongarije

In het kader van het GST programma (Gemeentelijke Samenwerking met Toetredingslanden tot de Europese Unie) zijn in samenwerking met de Unie van Waterschappen contacten met Hongaarse waterschappen gelegd. In 2001 heeft een delegatie van Hongaarse waterschappen, bestaande uit bestuurders en managers, een bezoek gebracht aan Nederland. Achtergronden voor dit bezoek waren: de toenmalige overstromingen in Hongarije, het gebrek aan waterkwaliteitsbeheer aldaar, de recente veranderingen in de Hongaarse waterschapsstructuur en de veranderingen die toetreding tot de Europese Unie met zich mee zullen brengen. Een viertal Hongaarse collega's zijn toen een week te gast geweest bij Wetterskip Fryslân en Wetterskip Boarn en Klif. Zowel de Unie van Waterschappen als haar Hongaarse zusterorganisatie hebben toendertijd aangegeven dat een voortzetting van deze samenwerking gewenst zou zijn.

Dit heeft in juli 2003 geleid tot een identificatiemissie naar Hongarije waar de Hongaarse en een aantal Nederlandse waterschappen, waaronder de toenmalige wetterskippen Fryslân en Boarn en Klif, hebben gezien in hoeverre er mogelijkheden voor een verdere samenwerking zijn. Dit in nauwe samenwerking met de Unie van Waterschappen (en Aquanet) en haar Hongaarse zusterorganisatie. Deze missie, die door eigen middelen is gefinancierd, is mede mogelijk gemaakt door een positieve opstelling van de besturen van de beide betrokken Friese waterschappen.

In augustus 2004 hebben de betrokken partners, met een financiële bijdrage van VNG-International, in Siofok in Hongarije een workshop gehouden om de samenwerking verder gestalte te geven. Daar is onder meer voorgesteld dat Wetterskip Fryslân, samen met waterschap Hollands Noorderkwartier, een samenwerking zullen starten met een aantal Hongaarse waterschappen in het stroomgebied van het Balatonmeer en het Velencemeer, op het gebied van integrale planvorming en integraal watermanagement in de stroomgebieden van het IJsselmeer en het Balatonmeer. De samenwerking zal zich richten op wederzijdse kennisoverdracht op het gebied van interactieve planvorming en 'public participation'aspecten. M.a.w hoe betrek je de belanghebbenden erbij en hoe verkrijg je draagvlak voor je plannen.

Het is de bedoeling dat deze verdieping en inbedding de komende maanden plaats zal vinden en dat in december 2004 de stand van zaken tegen het licht wordt gehouden.

Contactpersonen bij WF: Pieter Hellinga (sector Watersysteem- en Waterkeringenbeleid)/Jos Schouwenaars (afdeling Watersysteembeheer district Zuid-West).

Categorie III Projecten met kennisoverdracht centraal:

A. Polen

Door de Friese Wateralliantie zijn contacten gelegd met een Verbond van Gemeenten in het stroomgebied van de Raba (bij Krakow), de provinciale autoriteiten aldaar en de Universiteit van Krakow. Er lopen afspraken met dit Verbond van Gemeenten (Raba Union) om een programma te definiëren gericht op duurzaam waterbeheer in het stroomgebied, o.a. door middel van kleinschalige afvalwaterzuiveringen. Wetterskip Fryslân is nauw betrokken bij het nader specificeren van de behoefte der Poolse partners.

In juli 2004 is een missie van de FWA (met daarin een vertegenwoordiger van WF) naar Polen geweest met het doel de samenwerking nader te specificeren. De samenwerking zal in eerste instantie gezocht worden in pilots op het gebied van (kleinschalige) afvalwaterzuiveringen en de aanpak van verspreide lozingen en diffuse bronnen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water. Aan de Nederlandse partners (FWA) is verzocht in de 'engineering services' en 'hardware technology' te voorzien.

Aan WF is in concreto gevraagd het Programma van Eisen voor deze technologie op te stellen. Daarnaast wordt gedacht aan kennisoverdracht op het gebied van integraal watermanagement op stroomgebiedniveau met specifieke aandacht voor operationeel management en benchmarking.

De Poolse counterparts zijn erg geïnteresseerd in de Kaderrichtlijn Water en willen daarom graag bij het Interreg-project NOLIMP betrokken worden. In verband hiermee heeft eind april een Poolse delegatie een bezoek gebracht aan ons waterschap. Het toepassen van kleinschalige zuiveringen in het rurale Raba gebied is voor Fryslan interessant gezien de overeenkomsten met de Friese situatie.

Het is de bedoeling eind 2004 met dit samenwerkingsproject van start te gaan. De FWA zal financiering voor het project proberen te vinden. Bij monde van de FWA zijn alwel uitspraken gedaan die bij de Poolse counterparts verwachtingen hebben gewekt dat ons waterschap gaat participeren in kleinschalige pilots.

Contactpersonen bij WF: Jan de Jong (sector Waterzuivering).

Bijlage II.

Samenwerkingsorganisaties in Nederland

1.1 Unie van Waterschappen (UvW)

Ook door de Unie van Waterschappen wordt het belang van internationale samenwerking voor de waterschappen benadrukt. Het is volgens de Unie zaak om de aandacht van bestuur en organisatie van een waterschap niet uitsluitend meer op de eigen taakuitoefening in het eigen gebied te richten, maar zich ook te oriënteren op de situatie buiten onze landsgrenzen en dit dan niet te beperken tot Europa. Dit kan een verrijking van de eigen kennis en ervaring opleveren die in de daadwerkelijke taakuitoefening weer van pas kan komen. De Unie ziet voor zich zelf op dit gebied een belangrijke taak, vooral waar het gaat om het aanreiken van bouwstenen aan waterschappen die op het gebied van internationale samenwerking bezig zijn.

De Unie van Waterschappen heeft in 2000 de beleidsnota 'Internationale Zaken' uitgebracht. Inhoudelijke hoofdpunten zijn: vraagsturing, de Unie ondersteunt waterschappen, (o.a. met voorlichtingsmateriaal), maar treedt niet op als trekker van projecten. Op dit moment wordt aan een nieuwe nota gewerkt die naar verwachting eind 2005 gereed zal zijn.

De Unie kent een Unie commissie Internationale Zaken (CINTER) met daaronder een ambtelijke werkgroep (WINTER). In beide overlegorganen is Wetterskip Fryslân vertegenwoordigd. Daarnaast is midden 2004 door de Unie het boekje 'Water Governance, the Dutch water boards model' gepubliceerd.

Op een Unieworkshop over Internationale Samenwerking, eind 2003, werd het volgende geconcludeerd:

- In de buitenlandse oriëntatie is het verstandig zoveel mogelijk aan te sluiten bij lopende initiatieven. Belangrijk zijn onder meer de Memoranda of Understanding (MoU's) die het Ministerie van V & W heeft afgesloten met collega ministeries in het buitenland. (Voor Hongarije en Zuid Afrika zijn MoU's afgesloten, voor Polen is een MoU in voorbereiding).
- Als waterschappen kiezen voor internationale samenwerking dan is het van belang dat binnen de organisatie te formaliseren.
- Internationale activiteiten zijn een kwestie van lange adem
- Essentieel is het zoeken naar gelijkwaardigheid, d.w.z. kennis halen en brengen;
- Als rol voor de Unie wordt genoemd: wegbereiden, coördineren, en faciliteren en uitbouwen van partnerschappen (ministeries, VNG, NWP, consultancies).

Eureau

Eureau is een Europese 'koepelorganisatie' op het gebied van afvalwater en drinkwater. Namens de Nederlandse waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben respectievelijk de Unie van Waterschappen en VEWIN hierin zitting.

1.2 Friese Water Alliantie (FWA)

Achtergrond

De Friese Water Alliantie is een strategisch samenwerkingsverband met als initiatiefnemers de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, de gemeente Leeuwarden, Vitens, Paques BV, Kamer van Koophandel, Universiteit Twente en het Van Hall Instituut.

De FWA is te karakteriseren als een parapluorganisatie. Het FWA-overleg functioneert als platform voor informatie-uitwisseling en afstemming, en informeel bestuurlijk overleg over nieuwe projecten en ideeën. De budgetten en directe beslissingsbevoegdheden blijven bij de diverse (project)organisaties. De provincie Fryslân fungeert als aanjager en facilitator en levert de voorzitter (gedeputeerde Bijman) en de secretaris (Eric Vos).

De provincie Fryslân streeft zelf ook naar een nauwe samenwerking met de FWA. De provincie heeft namelijk de ambitie om in het kader van het economisch beleid een belangrijk Europees centrum te worden op het gebied van water. Fryslân als een "etalage van innovatieve oplossingen". Dit heeft uiteraard een positieve uitstraling op Wetterskip Fryslân. We kunnen vaker betrokken raken bij innovatieve voorbeeldprojecten met een internationaal karakter.

Doelstellingen

Hoofddoelstelling is het versterken van de Friese water(technologie)sector. Het verbeteren van de water- en milieukwaliteiten zijn hierbij gunstige neveneffecten. Bij de start van de FWA in 2000 zijn de doelstellingen als volgt geformuleerd:

- Het brengen van continuïteit in watertechnologie en kennisontwikkeling in Fryslân;
- Het geven van een forse impuls aan de export van de Friese watergebonden bedrijvigheid;
- Het realiseren van circa 10 duurzame innovatieve waterprojecten binnen een termijn van 5 jaar;
- Het aanpakken van de belangrijkste milieuaspecten in de provinciale waterketen.

Aanpak

Naar aanleiding van een marktanalyse is gekozen voor een clusterbenadering met een projectontwikkelingsprogramma langs drie sporen: Marktontwikkeling, kennisontwikkeling en pilot-ontwikkeling. Deze sporen zijn gericht op samenwerking, aanbieden van integrale diensten, referentieprojecten, relaties opbouwen en vroegtijdig de buitenlandse markten betreden.

De FWA is onder meer betrokken bij een aantal projecten in Zuid Afrika en Polen.

1.3 STOWA

De STOWA kent een tweetal "Internationale" sporen die voor internationale samenwerking van belang zijn.

a. 'Global Water Research Coalition' (GWRC).

De STOWA is lid van deze internationale research alliantie die research op het gebied van waterhuishouding wil promoten, verbeteren en coördineren. Roelof Veeningen is in 2004 namens de STOWA naar een workshop van deze GWRC geweest.

b. Regulier onderzoek.

De STOWA kent het project "De Waterharmonica" (de natuurlijke link tussen Waterketen en Watersysteem). Dit project heeft onder meer contacten en sub-projecten in Nicaragua en Nepal. Theo Claassen (de geestelijke vader van het waterharmonica concept) zit in de begeleidingscommissie.

1.4 Aqua for All

De stichting Aqua for All is een initiatief van de Koninklijke Vereniging van Waterleidingbedrijven in Nederland (KVWN) en de Nederlandse Vereniging voor Waterbeheer (NVA). Het doel van Aqua for All is invulling geven aan het begrip "maatschappelijk verantwoord ondernemen". De stichting is opgericht om de krachten van de watersector op het gebied van ontwikkelingssamenwerking te bundelen.

Hiervoor is o.a. een expertgroep in het leven geroepen.

De link die Aqua for All heeft met de watersector levert zowel expertise als financiële hulpmiddelen op. De meerwaarde van Aqua for All is dat deze kennis en geld gekoppeld worden aan projecten die de NGO's met hun kennis van lokale omstandigheden uitvoeren.

1.5 Netherlands Water Partnership (NWP)

In 1999 is het NWP als onafhankelijke Stichting opgericht door vertegenwoordigers van overheid, bedrijfsleven, kennisinstututen en maatschappelijke organisaties om te fungeren als coördinatie en informatiepunt voor de internationale watersector.

Voornaamste doel van het NWP is het harmoniseren van internationale activiteiten en initiatieven van de Nederlandse Watersector en promoten van de Nederlandse waterexpertise.

De Unie van Waterschappen is via haar plaats in het dagelijkse bestuur van het NWP direct betrokken bij de activiteiten van het NWP. Wetterskip Fryslân is zelf geen lid van het NWP, maar de FWA is dat wel en de provincie Fryslân maakt zelfs deel uit van het bestuur. Voordelen van het lidmaatschap zijn promotie (o.a. via de NWP website) en nauwe betrokkenheid bij hun activiteiten. De promotiewerkzaamheden van het NWP richten zich met name op het bedrijfsleven. Dit is logisch vanwege grote en groeiende omvang van private projecten ten opzichte van publieke buitenlandprojecten.

**Bijlage III.
Letter of Intent**

Between the South African Department of Water Affairs and Forestry and the Dutch Association of Water Boards on cooperation between water resource management institutions

LETTER OF INTENT

Between the South African Department of Water Affairs and Forestry and the Dutch Association of Water Boards on cooperation between water resource management institutions

In this intention for cooperation, the Department of Water Affairs and Forestry acts on behalf of the water management institutions in the Breede-Overberg and Inkomati water management areas. The Dutch Association of Water Boards also acts on behalf of Wetterskip Fryslân and the Waterschap Groot Salland.

The Department of Water Affairs and Forestry and the Association of Water Boards, desiring to develop institutional and technical cooperation between the water resource management institutions in the Breede-Overberg and Inkomati water management areas and the Dutch Water Boards, express their intention as follows:

Parties will stimulate the cooperation between water resource management institutions in the Breede-Overberg water management area and Wetterskip Fryslân, and between water resource management institutions in the Inkomati water management area and Waterschap Groot Salland. The cooperation aims at finding solutions to problems of mutual concern and improving institutional development for water management, contributing to efficient and effective water management at catchment level.

The following areas, contributing to sound integrated water resources management strategies, have been defined as areas of mutual interest:

- Development of catchment management strategies and instruments
- Capacity building and empowerment of water management institutions
- Public participation in decision making
- Operating in a network environment (cooperative governance)

Parties are open to contribute to transboundary cooperation in the Inkomati river basin, with partners of Mozambique and Swaziland. Parties will investigate the possibilities for a joint contribution at the 4th World Water Forum, March 2006 in Mexico.

The methods of cooperation between CMA's and Water Boards may include:

- Sharing information at symposia and meetings
- Exchange of knowledge on management and operational aspects
- Exchange and reflect upon actual developments in both countries
- Exchange visits, by delegations or individual officials
- Contributions to workshops, symposia and congresses
- Inhouse trainings and assistance
- The execution of joint projects

Parties express their firm intention to search for financing resources of these activities. Parties will make the results and lessons learned available within the two countries. This letter of intent shall remain valid for 5 years. It shall be reviewed thereafter.

Signed at Pretoria, 10 November 2004,

For Department of Water Affairs and Forestry

Silas Mbedzi
Manager, Institutional Oversight
18/11/2004

For the Dutch Association of Water Boards

Rob Uijterlinde
Coordinator International Affairs
on behalf of Rein van der Kluit,
General Director